



O chestiuă care mă preocupă de mai multă vreme și care, „în general“, preocupă pe multă lume și adesea face obiectul dezideratelor teoretice, adică al dezideratelor aflate în consens unanim în spațiul teoretic, pentru ca, din clipa cînd se depășește stadiul teoretic, ele, dezideratele, să se constituie în mobilul unor controverse rezolvabile și chiar rezolvate uneori mai ușor administrativ, este chestiuă satirei sociale și politice.

Toată lumea e de acord că *democrația unei culturi se validează și prin satiră*, vreau să spun *prin prezența și virulența satirei sociale*, că actul teatral cu caracter politic nu-și poate refuza șansa oferită de satiră, însă *cînd apare satira consensul teoretic se dizolvă ca prin farmec și apare conflictul de situație*, ca să folosesc o formulă dramaturgică. Ce se înțelege prin satiră ? cine pe cine satirizează ? cui folosește o anume satiră ?, la cine se referă ?, asta am găsit noi, să satirizăm acum ?, care e direcția constructivă a acțiunii satirice ?, cum se echilibrează satira cu elogiul modelului sau numai cu prezența lui ?, cît poate să fie de întinsă generalizarea presupusă de actul satiric ? — *iată doar cîteva, foarte puține*, dintre întrebările capabile să susțină nu dialogul, ci conflictul, și, să recunoaștem, au fost și cazuri cînd s-a procedat cu liniștea deciziei administrative, fără însă ca satira să fie eliminată sau ignorată sau măcar minimalizată în planul dezideratelor teoretice. Teoretic, ea a rămas inviolabilă.

Nu-mi propun eu, acum, să dau soluția unei astfel de complexe și chiar complicate situații, ea însăși, pînă la urmă, un excelent subiect satiric. Nu-mi propun să dau soluția în acest spațiu restrîns, dar nici nu cred că ar merita un alt spațiu decît acela presupus de celebra replică a lui Beaumarchais : „Nu există bucuria de a lăuda, fără libertatea de a critica“. Am mai spus-o, așa cum am tot repetat și replica lui Figaro, *chestiuă satirei este, în primul rînd, marxist vorbind, o chestiuă de democrație a culturii și în general a spiritualității* și apoi o chestiuă de estetică sau teorie literară.

Dar mi se pare acum mult mai important să ajungem, din nou, tot teoretic, iată și paradoxul, la un consens în acest domeniu presupunînd învingerea multor inerții de gîndire, prejudecăți, sechele ale proletcultismului etc., etc., inclusiv lipsa umorului personal.

În orice caz, în chestiuă satirei s-au păstrat încă destul de sigure pe destinelor lor cele mai multe dintre sechelele conceptului inhibitor, cunoscut sub numele de realismul socialist, altfel un termen judicios, deturnat însă de la început de la sensurile exacte și firești în favoarea unei viziuni primitiv-restrictive alît de păgubitoare.

O dezbateră serioasă pe tema aceasta, iată o soluție ce nu trebuie ignorată acum, cînd scrisul nostru teatral se anunță atît de inspirat în spațiul satirei. E o mai veche credință a mea că se poate și că depinde numai de noi.

Dinu SĂRARU